

نشر طلایی

نبرد ایرانیان

مدیر هنری و برنامه ریز: کاظم طلایی

نویسندگان: مهدی الماسی، حبیب یوسفزاده، بهروز رضایی کهریز
ویراستار: بهروز رضایی کهریز

تصویرگران: حسن روح الامین، میثم برزا، علی دشتکی، حسن تبریزی
فرهاد جمشیدی، ایرج خان باباپور، اسماعیل چشرخ، یونس انصاری،
علی شفیق آبادی، محمدرسول حقانی، محمدرضا اکبری
عکاسان: مجید ناگهی، هاتف همایی، رسول ملاقلی پور،
بهرام محمدی فرد، محمدحسین حیدری

صفحه آرا: کامران مهرزاده طراحی نام کتاب: مسعود نجابتی
لیتوگرافی: دریا چاپ: پنج رنگ صحافی: شرکت واژه پرداز اندیشه
شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه چاپ اول: ۱۳۹۹

شابک: ۹-۳۷-۶۰۰۹-۶۲۲-۹۷۸ (جلد نرم)

شابک: ۹-۴-۶۰۰۹-۶۲۲-۹۷۸ (جلد سخت)

تلفن: ۰۶۶۴۱۵۲۳۳، ۰۶۶۴۴۸۳۰۶۶، ۰۲۶۶۴۴۱۹ تلفن همراه: ۰۹۱۲۶۰۱۶۴۱۹

www.talae.ir nashre.talae@gmail.com

همه حقوق چاپ و نشر کتاب «نبرد ایرانیان» برای نشر طلایی محفوظ
است. هرگونه بهره برداری از این اثر به اجازه کتبی ناشر نیاز دارد.

سرشناسه: الماسی، مهدی، ۱۳۵۰ -

عنوان و نام پدیدآور: نبرد ایرانیان: روایت دفاع ایرانیان از میهن در برابر دشمنان/
نویسندگان مهدی الماسی، حبیب یوسفزاده، بهروز رضایی کهریز؛ ویراستار بهروز
رضایی کهریز؛ تصویرگران حسن روح الامین ... [و دیگران].

مشخصات نشر: تهران: نشر طلایی، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص.: مصور(رنگی).؛ ۲۸×۲۲ س.م.

شابک: ۹-۳۷-۶۰۰۹-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: تصویرگران حسن روح الامین، میثم برزا، علی دشتکی، فرهاد جمشیدی.

عنوان دیگر: روایت دفاع ایرانیان از میهن در برابر دشمنان.

عنوان دیگر: نبردهای دفاعی ایران: روایت دفاع ایرانیان از میهن در برابر دشمنان.

موضوع: نبردها -- ایران -- تاریخ

موضوع: Battles -- Iran -- History

موضوع: ایران -- دفاع ملی -- تاریخ

موضوع: Iran -- Defenses -- History

موضوع: ایران -- تاریخ نظامی

موضوع: Iran -- History, Military

شناسه افزوده: یوسفزاده، حبیب، ۱۳۴۴ -

شناسه افزوده: رضایی کهریز، بهروز، ۱۳۴۷ -

رده بندی کنگره: DSR ۱۱۶

رده بندی دیویی: ۳۵۵/۰۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۰۹۶۷۰۳

نبرد ایرانیان

روایت دفاع ایرانیان از میهن در برابر دشمنان

نویسندگان:

مهدی الماسی

حبیب یوسفزاده

بهروز رضایی کهریز

فهرست

۸	ایران سرزمینی کهن	۲۸	نبردهای دفاعی شاه عباس
۱۰	دفاع از ایران در اسطوره‌ها	۳۲	نبرد با پرتغالی‌ها در خلیج فارس
۱۲	نبرد کوناکسا	۳۴	نبردهای دفاعی نادر
۱۲	نبرد با دشمنان غربی	۳۸	نبردهای دفاعی با روس‌ها
۱۴	نبرد آنتوانت	۴۰	عباس میرزا، سردار تنها
۱۵	نبرد سنگارا	۴۲	میرمهنا و اخراج هلندی‌های اشغالگر
۱۶	بهرام چوبین و نبرد بلخ	۴۳	رئیسعلی در برابر انگلیسی‌ها
۱۷	ابومسلم خراسانی	۴۶	سرنخ‌های توطئه در لانه جاسوسی دشمن
۱۸	پایداری اهالی خجند در برابر مغولان	۴۷	بسیج، ارتش بیست میلیونی
۱۹	مقاومت نیشابور در برابر مغولان	۵۸	فرصت طلبی صدام برای حمله به ایران
۲۰	جلال‌الدین خوارزمشاه در برابر مغولان	۵۰	حمله به ایران (روز صاعقه)
۲۴	قیام سرداران	۵۲	مقاومت در خرمشهر
۲۶	نبرد شاه اسماعیل با ازبک‌ها	۵۴	مقاومت در آبادان و اهواز
۲۷	نبرد شاه طهماسب با ازبک‌ها	۵۶	چمران، مرد جهاد و عرفان

انهدام نیروی دریایی دشمن ۵۸

صف‌آرایی استکبار جهانی در برابر ایران ۸۶

حمله به اچ ۳ ۶۰

حمله آمریکا به هواپیمای مسافربری ایران ۸۸

نجات آبادان ۶۳

عملیات مرصاد و نابودی وطن‌فروشان ۹۰

آزادسازی شهر بستان ۶۴

زنان در دفاع مقدس ۹۴

عملیات فتح‌المبین ۶۶

حماسه ۲۳ نوجوان دلیر ۹۶

هدف: رهایی خرمشهر ۶۸

کمک‌های مردمی به جبهه‌ها ۹۷

یورش برق آسا به متجاوزین ۷۰

نمونه‌هایی از ترفندهای جنگی ایرانیان ۹۸

سلب امنیت بغداد ۷۳

جنگ نرم با اسب‌های مجازی ۹۹

نبرد در نیزار ۷۴

ساخت موشک‌های پیشرفته ۱۰۰

نبرد سخت هور ۷۶

دفاع در بیرون مرزها ۱۰۲

نبرد فاو ۷۸

مشهد شلمچه ۸۲

مقدمه

وطن یعنی گذشته، حال، فردا
تمام سهم یک ملت زد دنیا

تاریخ پرفراز و نشیب وطن ما، ایران، این زخمی سربلند دوران‌ها، آکنده از نبردها و رویدادهای نفس‌گیری است که شاید هر کدامشان برای ریشه‌کن کردن و نابودی ملتی کافی باشند. این سروبلند چند هزار ساله، به برکت ریشه‌های محکم و قامت استوار فرزندان‌ش طوفان‌های سهمگین را از سرگذرانده و حتی گاه، گردبادهای هولناکی چون سپاه مغول را در خود هضم و آن‌ها را به موجوداتی رام و مطیع بدل کرده است.

دشمنی نبوده است که به سرزمین پهناور پارسیان هجوم آورده باشد و پاسخی دندان‌شکن نگرفته باشد. رومیان، یونانیان، مغول‌ها، پرتغالی‌ها، انگلیسی‌ها، آمریکایی‌ها و هر سپاه خونریز و متجاوز که در طول تاریخ قدم به خاک ایران

گذاشته، دیر یا زود به خاک سیاه نشسته و از کرده خویش پشیمان شده است. شخصیت‌های رازآلودی مثل رستم و زال و نریمان و پهلوانانی همچون گیو و گودرز و آرش کمانگیر که در کتاب سراسر حماسه شاهنامه فردوسی به تصویر کشیده شده‌اند، نمادهایی هستند از دلیران گمنامی که هستی خود را فدای میهن خویش کرده‌اند. غیور مردانی اسطوره‌ای که اینک هاله‌ای از غبار زمان رشادت‌ها و شجاعت‌هایشان را در بر گرفته و ما امروز تصویرچندان

روشنی از آنان نداریم؛ اما همین نقطه‌های روشن، مجموعه‌ای از افتخارات بزرگ را پدید آورده‌اند و به واژه‌هایی چون انسانیت و ناموس و شرف و ایثار معنی بخشیده‌اند. یکی از شرر بارترین این طوفان‌ها، جنگ هشت ساله استکبار جهانی علیه ملت ما بود. هنوز شیرینی پیروزی انقلاب اسلامی را خوب نچشیده بودیم

که دشمن مثل اژدهایی هفت سرازهر سوبه مرزهای ما حمله ور شد. ابلهی فریب خورده، به نام صدام، به خیال آن که چندروزه این سرزمین را تصرف خواهد کرد، با یاری دو ابرقدرت جهانی و دست نشانده های آن‌ها فرصت طلبانه به میهن عزیز ما هجوم آورد؛ اما طولی نکشید که ورق برگشت و زن و مرد و پیر و جوان در برابر دشمن متجاوز قد علم کردند و طعم تلخ شکست را چنان به او

چشانند که خیلی زود او و حامیان پر شمارش، از در پشیمانی درآمدند و برای رهایی از مرگ و انهدامی زودرس به التماس افتادند. این هشت سال، نه تنها در کارنامه نبردهای دفاعی ایرانیان، که در تاریخ مقاومت ملت‌ها، به عنوان

سال‌هایی پُر افتخار به یادگار ماند ●

آنچه در پی می‌آید، نگاهی است گذرا به حماسه‌آفرینی‌های دفاعی ایرانیان از دوران باستان تا کنون؛ از زمان تعیین ما که نوجوانی ۱۳ ساله، برای حفظ این مرزها، خود را با نارنجک‌های دستی، زیرتانک دشمن انداخت؛ تا پیرزنی که تنها دارایی اش را که چند تخم مرغ بیش نبود، به ستاد کمک‌های مردمی تحویل داد تا غذای رزمندگان وطن شود؛ تا آن خانم معلمی که با همکارانش «آشِ مرگ بر آمریکا» پخت و پول حاصل از فروش آن را صرف کمک به

رزمندگان اسلام کرد؛ تا مدرسه‌هایی که دانش‌آموزانش با دست‌های کوچک خود کمک‌های مردمی را برای ارسال به مدافعان وطن آماده و بسته بندی می‌کردند و به همین خاطر وحشیانه بمباران شدند؛ و تا شهیدانی که کوچه‌ها و خیابان‌هایمان را با نام بلندشان آذین

بسته‌ایم و هر روز به ارواح پاکشان درود می‌فرستیم ●

ایران سرزمینی کهن

موقعیت جغرافیایی

بنابر تازه‌ترین و دقیق‌ترین اندازه‌گیری‌ها، از سوی سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، کشور ایران ۹۵۹،۸۷۳ کیلومتر مربع مساحت دارد. ایران، دومین کشور بزرگ خاورمیانه به‌شمار می‌رود و به‌لحاظ ذخایر فراوان نفت و گاز و موقعیت جغرافیایی ممتاز، اهمیتی راهبردی دارد.

ایران با داشتن ۱۳ همسایه با مرز مشترک خشکی و دریایی، یکی از پرهمسایه‌ترین کشورهای جهان محسوب می‌شود. در صورت احتساب روسیه و قزاقستان به‌عنوان همسایگان ایران در خزر، تعداد این کشورها به ۱۵ می‌رسد.

راه ابریشم

راه ابریشم، جاده‌ای دراز بود که کشور چین را به ایران و از طریق ایران به اروپا و آفریقا پیوند می‌داد. این جاده به مدت ۱۷ قرن، بزرگ‌ترین جاده بازرگانی جهان بود که تا ۵۰۰ سال پیش رونق داشت.

ایران سرزمینی است کهن که بیش از ده هزار سال پیشینه تمدن دارد. نام ایران از نام قومی مهاجر به نام آریا به معنی نجیب و اصیل گرفته شده است. گفته می‌شود آریایی‌ها در حدود سه هزار سال پیش، از منطقه اوراسیا به ایران مهاجرت کردند.

مرزهای ایران در طول تاریخ طولانی‌اش بارها تغییر یافته است. ایران در زمان هخامنشیان از چین تا مصر و از دریای خزر و دریای سیاه تا خلیج فارس و دریای عمان امتداد داشت. گاه بوسعت امپراتوری بزرگ ایران افزوده می‌شد و گاه بخشی از آن به اشغال دشمنان درمی‌آمد. اغلب همسایگان فعلی ایران، یادست کم بخش‌هایی از آن‌ها، در زمانی نه چندان دور، بخشی از ایران بودند. نقش تاریخ‌ساز ایرانیان در صحنه سیاست جهانی سابقه‌ای هزاران ساله دارد. این تاریخ کهن نقش ارزنده ایرانیان را در رشد تمدن بشری به خوبی نشان می‌دهد. موقعیت جغرافیایی ایران و قرار گرفتن آن بر سر راه شرق و غرب نیز بر اهمیت این سرزمین افزوده است. جاده تاریخی ابریشم، که از ایران می‌گذشت، روزگاری بزرگ‌ترین جاده تجارتي جهان به‌شمار می‌رفت.

ایرانیان پس از قبول دین اسلام، همواره از مروجان بزرگ این دین بوده‌اند و در عرصه‌های مختلف علم و تمدن خدمات ارزنده‌ای به آن ارائه کرده‌اند و در گسترش معارف و آیین جهانی اسلام مجاهدت‌های فراوانی از خود نشان داده‌اند. چنان‌که عشق به پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت پاک او از مهم‌ترین ویژگی‌های ایرانیان بوده است. این سرزمین بزرگ از دوران باستان تا به امروز همواره

خواجه نصیرالدین توسی دانشمندان بزرگ ایرانی با نفوذ به دربار هلاکوخان مغول به سلطه چند ساله عباسیان بر ایران پایان داد و موجب تقویت مذهب تشیع در ایران شد.

در معرض تهدید و هجوم دشمنان قرار داشته است. دشمنانی که چشم طمع به ذخایر یا جایگاه آن داشتند؛ اما فرزندان ایران با جان‌بازی‌ها و فداکاری‌های بسیار به مقابله با آنان برخاسته‌اند تا از نیکی‌ها حراست کنند و ایران همچنان مهد پاکان و خوبان باقی بماند.

مقاومت فرهنگی

به گواهی تاریخ، ملت ایران همواره هواخواه حق و حقیقت، عدالت، آزادی و استقلال سرزمین خود بوده‌اند. آن‌ها به مدد اندیشه و عمل نیک یکی از غنی‌ترین فرهنگ‌ها را برای بشریت به ارمغان آورده‌اند

➔ **طول مرزهای ایران و مرز مشترک آن با همسایگان:**

طول مرز خشکی و دریایی
پیرامونی کشور ایران جمعاً بالغ
بر ۸۵۷۴ ک. م. است؛ به
این ترتیب:
مرز خشکی: ۶۰۱۰ ک. م.

شمال:

- ترکمنستان ۱۱۹۰ ک. م.
- آذربایجان ۷۵۷ ک. م.
- ارمنستان ۴۵ ک. م.

شرق:

- افغانستان ۹۱۹ ک. م.
- پاکستان ۹۲۵ ک. م.

غرب:

- ترکیه ۵۶۶ ک. م.
- عراق ۱۶۰۸ ک. م.
- مرز دریایی: ۲۵۶۴ ک. م.**
- خلیج فارس: ۱۲۷۸ ک. م.
- دریای عمان: ۷۶۲ ک. م.
- دریای خزر: ۵۲۴ ک. م.

همسایگان جنوبی که فقط

مرز دریایی دارند:

- عمان: ۲۲۷ ک. م.
- امارات: ۳۳۰ ک. م.
- بحرین: ۲۷ ک. م.
- قطر: ۲۶۸ ک. م.
- عربستان سعودی: ۲۵۸ ک. م.
- کویت: ۱۴۴ ک. م.

سیاست زمین سوخته

یکی از روش‌های دفاع ایرانیان به کارگیری سیاست زمین سوخته بود. این روش زمانی به کار گرفته می‌شد که ارتش دشمن بسیار بزرگ‌تر و قوی‌تر از سپاه ملی بود و مقابله با ارتش‌های سهمگین عملاً به معنای نابودی بود. در چنین مواقعی، ایرانیان به جای مقابله مستقیم با سپاه دشمن با جنگ و گریزهای فرساینده ارتش بیگانه را خسته می‌کردند؛ سپس با از بین بردن مزارع و تخریب منابع حیاتی موجود در مسیر حرکت دشمن، منابع غذایی آن‌ها را از بین می‌بردند. این حرکت باعث می‌شد سپاه دشمن دچار گرسنگی و بیماری شود و نتواند مدتی طولانی در سرزمین‌های تصرف‌شده باقی بماند.

✚ **نابود کردن منابع حیاتی در مسیر حرکت سپاه دشمن سیاستی بود که بارها از سوی مدافعان ایران در دوران ساسانی و صفوی اجرا شد و دشمن را زمین‌گیر کرد.**

➔ **طرحی از مجموعه رصدخانه مراغه که بر مبنای اسناد تاریخی بازسازی شده است. خواجه نصیرالدین طوسی که می‌دانست مغول‌ها علاقه زیادی به پیشگویی بر اساس موقعیت ستارگان دارند، هلاکوخان را تشویق کرد تا اجازه دهد یکی از بزرگ‌ترین رصدخانه‌های زمان در مراغه ساخته شود.**

و حقیقت‌طلبی خود را به روش‌های گوناگون اثبات کرده‌اند. سرزمین ایران اگر گاهی به تصرف بیگانگان درآمده است، هرگز سلطه بیگانه را نپذیرفته و با مقاومت و پایداری فرهنگی، بیگانگان را در فرهنگ خود هضم و محو کرده است. نویسندگان، شاعران و هنرمندان، مهم‌ترین چهره‌های مقاومت فرهنگی ایران بوده‌اند که با زبان و ادبیات و هنر به نبرد با سلطه فرهنگی بیگانگان رفته‌اند. یکی از بارزترین نمونه‌های مقاومت فرهنگی ایرانیان در برابر سلطه بیگانگان، مقاومت در برابر مغولان بود. مغولان که با وحشی‌گری تمام بر سرزمین ایران مسلط شدند، به تدریج تحت تأثیر فرهنگ غنی ایران، هویت خود را فریادند و حتی به خودشان شسته و فرهنگ و

دفاع از ایران در اسطوره‌ها

بسیاری از حماسه‌ها و جان‌فشانی‌های مردان و زنان ایران‌زمین در گذشته‌های دور، به صورت داستان‌های پهلوانی نقل و ثبت شده است. مطالعه اساطیر ایران و حماسه‌های باستانی نشان می‌دهد که مردمان این سرزمین همواره در دفاع از حیثیت و هویت خویش تا پای جان ایستاده‌اند و هرگز سرتسلیم در برابر بیگانگان ددمنش فرونیان ندادند. در حماسه‌های ایرانی پهلوانان بزرگ فراوانی وجود دارند که سرشار از خصایل چون جوان‌مردی، شجاعت، بردباری، ایثار و فداکاری هستند و از جان‌فشانی در راه نیکی و دفاع از سرزمین خود هیچ‌ا بایی ندارند.

حماسه‌های پهلوانان ایران در قرن چهارم هجری توسط حکیم ابوالقاسم فردوسی به نظم درآمد و در کتاب بزرگ شاهنامه تدوین شد. رستم، زال، سام، بیژن، اسفندیار، فریدون، توس، گرشاسب، گیو، گودرز، فرامرز، قارن و گسته‌م از مشهورترین پهلوانان ایران در شاهنامه‌اند. در این‌جا، از سه چهره اسطوره‌ای ایران که در برابر دشمن، نقشی ماندگار از خود به جا گذاشتند، باید حتماً یاد کرد: کاوه، رستم و آرش.

فردوسی توسی برای سرودن داستان‌های حماسی ایران در کتاب بزرگ شاهنامه سی سال از عمر خود مایه گذاشت.

اگر سربه سرتن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم دریغ است ایران که ویران شود کتاف پلنگان و شیران شود

کاوه آهنگر

جمشید که در ابتدا پادشاهی دادگرو عادل بود، کم‌کم دچار غرور شد و ادعای خدایی کرد. نورالهی (فره‌ایزدی) وی از بین رفت و مردم از او روی‌گردان شدند و کارها بی‌نظم و آشفته گشت. در این اوضاع آشفته، ضحاک تاج و تخت پادشاهی را تصاحب کرد و جمشید را کشت. در حکومت هزار ساله ضحاک، هنر و فرزندی و خرد و نیکوکاری نابود شد و دروغ و غارت و کشتن و سوختن و بریدن سر جوانان رواج یافت. برای تسکین درد شانه‌های ضحاک، که دو مار از جای بوسه‌ا هریمن بر آن‌ها روییده بود، هر روز، می‌بایست دو جوان را می‌کشتند و مغز سر آن‌ها را خوراک مارها می‌کردند. ضحاک شبی خوابی هولناک دید. خواب‌گزاران تعبیر کردند که کودکی به نام فریدون از مادر زاده خواهد شد و ضحاک را در کوه دماوند به بند خواهد کشید. ضحاک برای جلوگیری از این اتفاق دستور داد فریدون را بازجویند؛ اما مادرش او را

دور از چشم سربازان ضحاک به دنیا آورد و به نگهبان یک مرغزار سپرد تا با شیرگاو بزرگ کند. ضحاک که از یافتن فریدون ناامید شد، بزرگان کشور را وادار کرد تا گواهی دهند که او شاهی دادگرو خداترس است. حاضران از ترس او گواهی نوشتند. اما در همین زمان کاوه به درون قصر آمد و ناله سرداد که ای شاه بیدادگرم مردی آهنگرم. گناهم چیست که از هجده پسرمن، هفده تن را جلادان تو سربریده‌اند و اینک به سراغ تنها فرزندم آمده‌اند. ضحاک تظاهر به دلسوزی کرد و دستور داد فرزندش را آزاد کنند. سپس از کاوه خواست که او نیز بر عدل و دادش گواهی بنویسد. کاوه برگه‌ا گواهی را گرفت و پاره کرد و فریادکشان از کاخ ضحاک بیرون آمد. آنگاه چرم پاره‌ای بر سر نریزه کرد و مردم را به قیام فراخواند. با قیام کاوه عده‌ا زیادی از مردم به او پیوستند و به سوی مخفیگاه فریدون رهسپار شدند تا به فرماندهی او ضحاک را از تخت سلطنت به زیر کشند. فریدون به کمک مردم ضحاک را شکست داد و او را در یکی از غارهای کوه دماوند به بند کشید.

ضحاک مار دوش بر شانه‌های خود دو مار داشت که خوراک روزانه آن‌ها مغز دو جوان ایرانی بود.

فریدون و کاوه آهنگر با کمک مردم، ضحاک را شکست دادند و او را در کوه دماوند زندانی کردند.

رستم پهلوانِ پهلوانان

رستم پهلوانِ پهلوانان در شاهنامه است. دلیرمردی که تمام عمر خویش را به دفاع از ایران زمین در برابر دشمن خارجی و فتنه‌گران داخلی و پیکار با دروغ و اهریمن سپری می‌کند. او با شجاعت و نیروی خویش شاهان ایران را بر تخت می‌نشاند و همواره آماده نبرد با دشمنان ایران است. با افراسیاب می‌جنگد، دیوسفید را می‌کشد و پادشاه ایران، کیکاووس، را از دست او نجات می‌دهد. از هفت خانِ خطر می‌گذرد، با اژدها نبرد می‌کند با خاقان چین می‌جنگد و او را به بند می‌کشد. حتی فرزندش سهراب و اسفندیار روئین‌تن پهلوان نام‌دار ایران از گزند تیغ او در امان نمی‌مانند. رستم پهلوانی اسطوره‌ای است که نماد قدرت فرهنگ و هویت قوم ایرانی در مقابله با هجوم بیگانگان به شمار می‌رود. او اسبی به نام رخس دارد که در صحنه‌های نبرد کنار وی حاضر است.

آرش کمانگیر

اسطوره آرش کمانگیر از داستان‌هایی است که در اوستا آمده است؛ ولی از آرش در شاهنامه فقط سه بار با افتخار یاد شده است. به نظر ابوریحان بیرونی در کتاب «آثار الباقیه» جشن ایرانی «تیرگان» ریشه در حماسه آفرینی آرش دارد. در زمان پادشاهی منوچهر پیشدادی، در جنگ با توران، افراسیاب سپاهیان ایران را در مازندران محاصره می‌کند. سرانجام منوچهر پیشنهاد صلح می‌دهد و تورانیان پیشنهاد آشتی را می‌پذیرند و قرار می‌گذارند کمانداری ایرانی بر فراز البرزکوه تیری بیندازد و تیر در هر کجا فرود آمد آنجا مرز ایران و توران باشد. آرش از پهلوانان ایران داوطلب این کار می‌شود. از فراز دماوند تیری پرتاب می‌کند. تیر از صبح تا غروب حرکت می‌کند و در کنار رود جیحون یا آمودریا بر درخت گردویی فرود می‌آید و آنجا مرز ایران و توران می‌شود. پس از این تیراندازی آرش که همه توان خود را در کشیدن کمان به کار گرفته است، جان می‌سپارد.

آرش تیراندازی ماهر بود. وقتی که قرار شد تیر آرش مرز میان ایران و توران را تعیین کند، او جان خود را در تیری گذاشت و رها کرد که مرزهای ایران، تا جای ممکن وسیع‌تر باشد.

رستم بارها و بارها در برابر دشمنان ایران از خود دلاوری نشان داد. آوازه پهلوانی رستم از شبی بر زبان‌ها افتاد که فیلی گریخته از بند را با گرز از پا انداخت تا به مردم آسیب نرساند.

نبرد با دشمنان غربی

سلاح‌های سنگین وارد میدان کردند و به جناح چپ سپاه ایران حمله کردند. ایرانیان با عقب‌نشینی تاکتیکی سپاه یونان را محاصره کردند و با پرتاب تیرها و نیزه‌های پی‌درپی کوروش کوچک را در وسط معرکه به هلاکت رساندند و مزدوران یونانی را تارومار کردند.

پیش از ورود اسلام به ایران، کشورمان ایران بارها مورد هجوم روم و یونان قرار گرفت. نبرد کوناکسا، حران، آنتوانت و سنگارا از مهم‌ترین نبردهای دفاعی ایران در برابر این دو قدرت است.

نبرد کوناکسا

شجاعت تیسافرن سردار ایرانی

فرماندهان سپاه یونان بعد از کشته شدن کوروش کوچک، کوشیدند با عقب‌نشینی و جنگ و گریز خود را از مهلکه بیرون کنند. در این زمان «تیسافرن» سردار ایرانی با سپاهیان شجاع خود به جناح چپ سپاه یونان یورش برد. حملات او یونانیان شکست خورده را فراری داد و تلفات سنگینی بر آنان وارد کرد. شجاعت این سردار موجب شد، تصویرش بر روی سکه‌های نقره زده شود.

نبرد کاره (حران)

کراسوس سردار جاه‌طلب روم با عبور از دریای مدیترانه، وارد سوریه شد که تحت تصرف روم قرار داشت. او قصد داشت با گذر از فرات، وارد میان‌رودان (بین‌النهرین) شود. سپاهیان او به غارت شهرهای سرراهشان پرداختند. پادشاه ارمنستان «ارتاباز» نیز با ۶ هزار سوار به اردوی کراسوس پیوست و به تقویت و تشویق او در حمله به ایران پرداخت. «اُرد» شاه ایران چون از قصد تجاوزگرانه رومیان مطلع شد به تجهیز لشکر پرداخت و آماده نبرد شد. ارتش روم در سال ۵۳ قبل از میلاد وارد میان‌رودان شد. آنان هرچه پیش می‌رفتند اثری از سپاهیان اشکانی نمی‌دیدند. آن‌ها می‌پنداشتند ایرانیان از ترس میدان را خالی کرده‌اند؛ حال آنکه ایرانیان می‌خواستند با کشتادن کراسوس و سپاهیانش به عمق خاک ایران او را غافلگیر کنند.

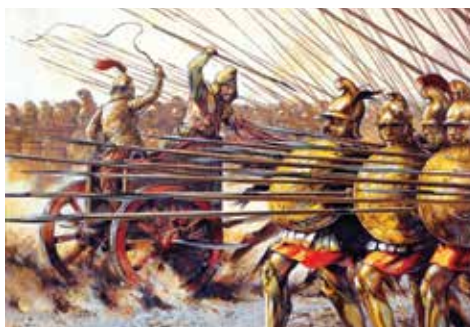
وقتی اردشیر دوم، پادشاه هخامنشی، به سلطنت رسید با نافرمانی برادر خود «کوروش کوچک» والی آسیای صغیر روبه‌رو شد. کوروش کوچک در سال ۴۰۱ قبل از میلاد، با کمک یونانیان و همراه با سربازان اسپارت نیروی بزرگی را در شهر سارد جمع کرد و آماده حمله به ایران شد. اردشیر چون از این موضوع باخبر شد، با سپاهی فراوان به مقابله او شتافت. در سپاه کوروش کوچک بیش از ۱۳ هزار یونانی و هزار سوار لیدی شرکت داشتند. او می‌خواست با استفاده از سواره‌نظام پر قدرت و سلاح‌های سنگین، پیاده‌نظام ارتش ایران را زمین‌گیر کند. جنگ بین اردشیر و کوروش کوچک، هرچند نبرد دو برادر بر سر تخت و تاج بود، اما چون کوروش کوچک به اتکای بیگانگان وارد میدان نبرد شده بود؛ مورد لعن و نفرت عمیق ایرانیان آزاده قرار گرفت.

سپاه ایران در دو مأموریت

نیروهای سبک اسلحه و سنگین اسلحه ایران به فرماندهی «سورنا» مستقیماً به پیشواز کراسوس رفتند و ستون فرعی سپاه ایران به فرماندهی اُرد پادشاه ایران به طرف ارمنستان حرکت کرد تا ضمن گوشمالی پادشاه ارمنستان مانع کمک او به کراسوس شود. رومیان پس از چند روز پیاده‌روی در نزدیکی شهر کاره (حَزان) در شمال رود فرات با سواران ایرانی رودرو شدند.

نبوغ جنگی سورنا

سورنا فرمانده سپاه ایران وقتی نظم و انضباط ماهرانه رومیان را دید با هوشمندی بسیار کوشید ضمن فریب

گردونه‌های داس‌دار

